

се занимаваха при всичките войскосъбирания съ даване съвети и лѣкарства на новопрстигаемите съдати, които не раднино обичаха входа въ хоспитала, като имаха и грижата, въ добавѣкъ, да снабдяватъ съдатите съ повѣтини билети за желѣзницата и да наблюдаватъ, да ли излизающите отъ хоспитала съдати отиватъ на своите мѣста, за да не би се тѣ отклонили отъ службата си или же би дезертирале.

Отъ краткото това очертание дѣятелността на тѣзи санитарна комисия въ Америка става явно, че агентите ѝ сж се намирале на всѣкъдѣ, дѣто е само съдати имало, и че отъ минутата, когато новобранеца напусне бащиното си огнище, агента на сжщата комисия го е придружавалъ съ помощите си отъ всѣкаквъ родъ, като е ималъ дору грижата, да състави тестаменти, да нарѣжда начинъ на погребение и да урѣжда наслѣдството на умрѣлия войникъ.

При все това, че благотворителността се упражняваше по таквъ единъ чудесенъ начинъ, богато и въ изобилие отъ тѣзи санитарна комисия, не можемъ да не направимъ бѣлѣжката си, че принципа на неутралността на ранените и болните съдати, който съврѣменно се проповѣдваше въ Женева, не бѣше никѣл въ Америка поставенъ като основа и, ченигдѣ тамъ нѣмаше дума отъ взаимностъ въ това отношение между воюущите, макаръ че нѣкой и другъ боленъ или раненъ намираше безъ съмнѣние глѣдание и исцѣление въ хоспитала на неприятеля. *)

*) Сравня за санитарната комисия: The United States Sanitary Commission. A sketch of its purposes and its work. Compiled from documents and private papers, Boston 1863. — Das Militair-Sanitätswesen der Vereingten Staaten von Nord-Amerika während des letzten Krieges. von Doctor H. von Naurowitz. Stuttgart 1866. — La comission sanitaire des Etats Uni, son origine, son organisation iet ses resultats, par Th. W. Evans, cinquième édition. Paris 1867.

Прѣди да се навърши оня ужасенъ междусобенъ бой въ сѣверна Америка, поникнало бѣше вече въ Европа едно растение, сѣмето на което се посѣя върху напоените съ кръвъ полета около крайбрежието на р. Минчио и което има голѣма важностъ за задружното спомагателно дѣло, като значи въ него единъ рѣшителенъ напрѣдѣкъ. Швейцареца Хенри Дунантъ, потресенъ отъ ужасающето бѣдствие, свидѣтель на което бѣ той въ Ломбардия, се надѣваше, че ще може да изпълни единъ дългъ свой, ако напише нѣщо и способствува съ това, да се попрѣчи отчасти поне на повръщанieto на ецени, които го бѣха дълбоко трогнали и въ дѣното на сърдцето потресли. Въ този смисълъ написа той книгата си „Въспоминание на Солферино“. *), съдържанието на която извика знаменито движение въ образования свѣтъ.

Първоначалната му идея сочеше на това, че въ мирно врѣме трѣбва да се съставятъ спомагателни дружества, които да иматъ грижата да приготвятъ помощи за ранените отъ бѣдѣщитѣ войни, като снабдяватъ ратующите армии съ доброволни болнични настойници. Като описва въ помянхото си съчинение ужасните събития и страдания въ бойното поле, поканва да се образуватъ по вситѣ държави спомагателни дружества. На въззванието му се отзоваха отъ много страни съ голѣма симпатия и благопожелания.

Женевското общеполезно дружество (Société d'utilité publique) и устроено то съ такъва сжща цѣль общество въ Neuchatel рѣшиха да обърнатъ сериозно внимание върху помянхитѣ отзиви. Четири години, слѣдователно, слѣдъ жалостните събития въ Италианските бойни полета и въ единъ въ историята на новизмитѣ твжрдѣ краткъ срокъ, благодарение на поканата (1 Септемврий 1863) на по-

*) Un souvenir de Solferino, par J. Henry Dynant. 3. édition. Genève 1863.